

Kirjoitusvälineiden lisäksi funktiolaskin on sallittu.

1. Savussa olevien hiukkasten massa on tyypillisesti luokkaa 10^{-16} kg . Näiden hiukkasten ns. Brownin liike on havaittavissa mikroskoopilla, ja perustuu niiden törmäyksiin ilmamolekyylien kanssa (typi $M = 28.0 \text{ g/mol}$ ja happi $M = 32.0 \text{ g/mol}$.) (a) Mikä on savuhiukkasen kineettinen energia ja neliöllinen keskinopeus lämpötilassa $T = 300 \text{ K}$? Hiukkasen massa on $m = 3.00 \times 10^{-16} \text{ kg}$. (b) Määritä annetuista tiedoista ja kääntöpuolen vakioista yhden happimolekyylin massa. Mikä on happimolekyylin neliöllinen keskinopeus samassa lämpötilassa? (c) Mikä on savuhiukkasen ja happimolekyylin liikemäärien suhde? Entä liike-energioiden?

2. Virukset ovat hyvin pieniä, mutta niitä on viime vuosina onnistuttu punnitsemaan mittaamalla pienen (n. 30 nm pitkä) piiliuskan värähtelyjä. Piiliuskaa voidaan mallintaa harmonisena värähtelijänä, jonka jousivakio on k ja massa on m_s . Punnitus toteutetaan mittaamalla ensin pelkän liuskan värähdystaajuus, sitten määritetään taaajuus liuskalle, jonka päähän on kiinnitetty virus.

(a) Olkoon liuskan värähdystaajuus ilman virusta f_s ja viruksen kanssa f_{s+v} . Osoita, että taaajuudet voidaan esittää viruksen ja liuskan massojen suhteen avulla:

$$\frac{f_{s+v}}{f_s} = \frac{1}{\sqrt{1 + (m_v/m_s)}}$$

missä m_v on viruksen massa ja m_s liuskan massa.

(b) Olkoon liuskan massa $2.1 \times 10^{-16} \text{ g}$ ja värähdystaajuus ilman virusta on $2.00 \times 10^{15} \text{ Hz}$ ja viruksen kanssa $2.87 \times 10^{14} \text{ Hz}$. Mikä on viruksen massa?

3. Vahvan langan pituus on 1.50 m ja massa on 0.127 kg . Katosta roikkuvaan lankaan on kiinnitetty kuorma, jonka paino on w_k . Kun näppäilet kevyesti lankaa, siinä alkaa edetä aalto, jota kuvaa yhtälö

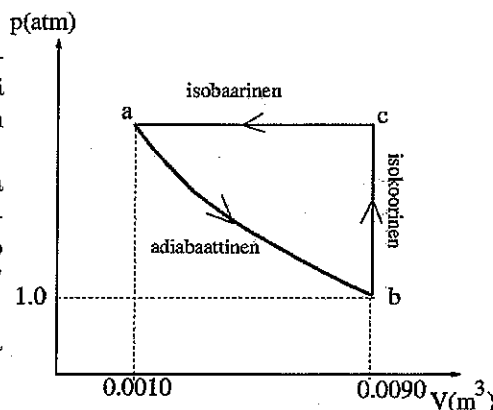
$$y(x, t) = (8.50 \text{ mm}) \cos((172 \text{ m}^{-1})x - (2730 \text{ s}^{-1})t)$$

(a) Määritä aallon etenemisnopeus langassa. (b) Kuinka suuri on kuorman paino w_k ? (c) Määritä aallonpituus ja taaajuus. Jos lankaan muodostuu kyseisellä taaajuudella seisova aalto, montako aallon solmua (noodia) lankaan mahtuu?

4. Tarkastellaan ideaalikaasua, jota on 1.567 mol ja jonka adiabattivakio on $\gamma = 1.40$. Oheinen kaavio esittää sen läpikäymää kiertoprosessia. Pisteessä b kaasun lämpötila on 70 K , paine on 1.0 atm ja tilavuus 0.0090 m^3 . Pisteessä a tilavuus 0.0010 m^3 .

(a) Laske kaasun molaariset ominaislämpökapasiteetit C_V ja C_P . (b) Prosessi $a \rightarrow b$ on adiabattinen. Määritä paine ja lämpötila pisteessä a . (c) Mikä on lämpötila pisteessä c ? Ottaako vai luovuttaako systeemi lämpöä prosesseissa $b \rightarrow c$ ja $c \rightarrow a$? Mitkä ovat prosesseihin liittyvät lämpömäärät?

(d) Tekeekö tarkasteltava ideaalikaasu kierroksen aikana työtä vai tehdäänkö siihen työtä? Määritä tehty ty.

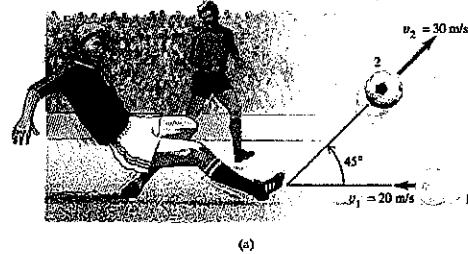
Tehtävä 4.

5. Ihmiskehon pinta-ala on noin 1.20 m^2 ja pintalämpötila noin 30° C . (a) Jos ihon emissiviteetti on $e = 1$, mikä on kokonaisteho, jolla paljas iho säteilee? (b) Jos ympäristön lämpötila on $T_s = 20^\circ \text{ C}$, mikä on nettoteho, jolla paljas iho säteilee? (d) Paljonko nettosäteilyn ansiosta kehon, ympäristön ja maailman-kaikkeuden entropiat muuttuvat yhden sekunnin aikana?

Tentin kaksi viimeistä tehtävää kääntöpuolella:

6. Tasainen (ei kallistettu) moottoritien mutka kaartaa säteellä 220m . Auto ajaa kaarteeseen vauhdilla 25.0m/s (a) Paljonko tämä on kilometreissä tunnissa? (b) Mikä on auton keskihakukiihtyvyyys? (c) Kuinka suuri on renkaiden ja tienpinnan välisen kitkakertoimen vähintään oltava, jottei auto liukuisi ulos kaarteesta? (d) Jos kitkakerroin putoaa puoleen tästä, kuinka paljon auton nopeutta on alennettava, jottei auto liukuisi kaarteesta ulos?

7. Jalkapallon massa on 0.450kg ja se kulkee pois päin maalista nopeudella 20.0m/s . Vastapalloon potkaisevan kärkipelaajan jalasta pallo lähtee tulosuuntaansa, kuten kuvassa. Pallo nousee yläviistoon kulmaan 45° vauhdilla 30.0m/s (ks. kuva).

Copyright © Addison Wesley Longman, Inc.

Tehtävä 7.

Kaavoja, joita saatat tarvita. Osa niistä toimii vain erikoistapauksissa, eivätkä siis ole yleispäteviä.

Umpinaisen pallon hitausmomentti $I = \frac{2}{5}MR^2$, onton pallon hitausmomentti $I = \frac{2}{3}MR^2$, umpinaisen kiekon hitausmomentti $I = \frac{1}{2}MR^2$, Onton kiekon hitausmomentti $I = MR^2$.

Ympyrän pinta-ala $A = \pi R^2$, pallon pinta-ala $A = 4\pi R^2$.

Maapallon säde $R = 6.38 \times 10^6\text{m}$. Maapallon massa $M = 5.97 \times 10^{24}\text{kg}$.

$1\text{atm} = 1.01 \times 10^5\text{Pa}$, $g = 9.80\text{m/s}^2$, $G = 6.67 \times 10^{-11}\text{Nm}^2/\text{kg}^2$,

$0^\circ\text{C} = 273\text{K}$ $\sigma = 5.67 \cdot 10^{-8} \frac{\text{J}}{\text{W}\cdot\text{m}^2}$.

$k = R/N_A = 1.381 \cdot 10^{-23}\text{J/K}$, $R = 8.315\text{J}/(\text{K}\cdot\text{mol})$, $N_A = 6.022 \cdot 10^{23}\text{kpl/mol}$. $m = nM$, $N = nN_A$

$v = \frac{dx}{dt}$, $a = \frac{dv}{dt}$, $x = x_0 + \int_0^t v dt$, $v = v_0 + \int_0^t a dt$, $x = x_0 + v_0 t + \frac{1}{2}at^2$, $v = v_0 + at$, $a_{\text{rad}} = \frac{v^2}{r}$, $v = \frac{2\pi r}{T}$, $\mathbf{p} = m\mathbf{v}$, $\mathbf{J} = \Delta\mathbf{p}$.

$\sum \mathbf{F} = m\mathbf{a}$, $\sum \mathbf{F} = \frac{d\mathbf{p}}{dt}$, $\mathbf{F}_{ab} = -\mathbf{F}_{ba}$, $K = \frac{1}{2}mv^2$, $W = \mathbf{F} \cdot \Delta\mathbf{s}$, $W = \int_1^2 \mathbf{F} \cdot d\mathbf{l} = -\Delta U$, $W_{\text{tot}} = \Delta K$, $J = F_{\text{ave}}\Delta t$, $\mathbf{J} = \int_{t_1}^{t_2} \mathbf{F} dt$.

$K = \frac{1}{2}I\omega^2$, $\mathbf{L} = \mathbf{r} \times \mathbf{p}$, $\vec{\tau} = \mathbf{r} \times \mathbf{F}$, $\tau = I\alpha$, $\mathbf{P} = \mathbf{p}_1 + \mathbf{p}_2$

$$v_{ax} = \frac{m_a - m_b}{m_a + m_b} v_x, v_{bx} = \frac{2m_a}{m_a + m_b} v_x.$$

$F_g = G \frac{mM}{r^2}$, $U_g = -G \frac{mM}{r}$,

$$f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{\kappa}{I}}, f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{k}{m}}, f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{g}{l}}, f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{mgd}{I}}$$

$$\frac{\partial^2 y}{\partial x^2} = \frac{1}{v^2} \frac{\partial^2 y}{\partial t^2} \quad f_L = \frac{v + v_L}{v + v_S} f_S.$$

$y = A \cos(kx - \omega t)$, $y = A \cos(kx + \omega t)$, $v = \sqrt{F/\mu}$, $y(x, t) = (A_{sw} \sin kx) \sin \omega t$ $v = \sqrt{B/\rho}$.

$v = \lambda f$ $v = \omega/k$.

$P = \frac{1}{2} \sqrt{\mu} F \omega^2 A^2$, $p_{\text{max}} = BkA$, $I = \frac{1}{2} \sqrt{\rho} B \omega^2 A^2$, $\beta = (10\text{dB}) \log \frac{I}{I_0}$.

$H = Ae\sigma T^4$. $dQ = mcdT = nCdT$, $Q = mL_{f,c}$ $dW = pdV$, $dS = dQ/T$, $S = k \ln w$, $pV^\gamma = \text{vakio}$, $TV^{\gamma-1} = \text{vakio}$, $\gamma = C_p/C_V$, $C_V = \frac{f}{2}R$, $C_p = C_V + R$, $pV = nRT$, $dU = nC_V dT$. $\frac{1}{2}mv_{\text{rms}}^2 = \frac{3}{2}kT$.

$dU = dQ - dW$.